

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

VERTROUWELIJK

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 6 1968

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

188

Maandoverzicht no. 6 - 1968

(Tijdvak 1-6-1968 t/m 30-6-1968)

I N H O U D

Blz.

I.	<u>Communisme Internationaal</u> Zware dagen voor de PCF	1
II.	<u>Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u> De houding van de CPN t.a.v. de rol van de PCF in de Franse révolte Communistische agitatie op sociaal-economisch gebied Tussen Marx en Marcuse	11 13 15
III.	<u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u> Conferentie te Helsinki over erkenning van de DDR De ANJV-pinkstertocht Polen probeert Nederlandse publieke opinie te sussen Politiek commentaar van Joery Zjoekow	17 19 20 22
IV.	<u>Andere groeperingen</u> Het conflict in de PSP Pogingen tot agitatie rond de NAVO-taptoe	24 27
	<u>Agenda</u>	29
	<u>Overzicht buitenlandse reizen</u>	31

HOOFDSTUK ICOMMUNISME INTERNATIONAALZware dagen voor de PCF

De Franse Communistische Partij is in de tumultueuze meidagen in Frankrijk op een zware proef gesteld. De partij die er onder de Westeuropese CP-en wellicht nog het meest aan hecht, de omkering van de klassenverhoudingen als "revolutie" aan te duiden, heeft voor een revolutie moeten passen. De partij die zich heeft opgeworpen als voorvechtster van fundamentele hervormingen van het politieke, economische en maatschappelijke bestel, heeft gearzeld toen zulke hervormingen in een revolutionaire context aan de orde zijn gesteld. Ze heeft schamper gedaan over de eerste symptomen van onrust onder de studenten. Ze heeft de hele beweging op gang zien komen zonder zich er mee te willen inlaten. Ze is vervolgens "op de rijdende trein gesprongen", zoals de voorzitter van de CGT verweten is, maar ze heeft de hele verdere rit aan de noedrem gehangen. Ze heeft gepoogd de beweging van de arbeiders onder controle te krijgen door haar te richten op looneisen. Ze heeft haar eigen politieke lijn tegen de revolutie beschermd. Ze heeft zich tegen het Gaullistische systeem verklaard, maar in haar eigen termen: jaren geleden heeft de PCF een exclusief verbond gezocht met de Linkse Federatie met het doel via verkiezingsafspraken, wederzijdse bijstelling van programma's en tenslotte een gezamenlijk "regeringsprogramma" te komen tot een politieke meerderheidsformatie voor de periode na De Gaulle. Ze heeft zich niet van deze weg af laten dringen, wél in de beroeringen argumenten gevonden voor een versnelde discussie over zulk een links regeringsprogramma (al heeft ook zij in het gezagsvacuum dat tegen eind mei ontstond enkele dagen lang gemeend, dat een regime-wisseling direct aan de orde was). De PCF heeft zich opgeworpen als een partij van de "orde". Door sommige politieke waarnemers die haar optreden van nabij hebben kunnen volgen, is zij daarom zelfs tot de "establishment" gerekend.

Mag dat al onverdiend zijn, even onverdiend is de verwijzing van president De Gaulle naar de bedreigingen van de kant van het

"totalitaire communisme" geweest. Zeker heeft de PCF tot de bescherming van de establishment bijgedragen door haar weigering deze revolutie aan te wakkeren; in zoverre heeft haar de uitspraak van de Franse president ten onrechte getroffen. Maar zij heeft zo gehandeld omdat zij haar eigen wapen tegen de establishment heeft, een wapen dat zij pas zal hanteren als het ogenblik daar goed voor is.

In de discussie over de "communistische bedreiging" zal de handelwijze van de PCF in de revolutionaire situatie zoals Frankrijk die in mei heeft beleefd, ongetwijfeld belangrijk documentatiemateriaal gaan leveren. Wie de communistische bedreiging heeft afgeschreven zal er gaarne argumenten aan ontleen ter ondersteuning van zijn standpunt. Maar daar staat tegenover - afgezien van de vraag welke inhoud "communisme" ooit in het Westen zal kunnen hebben - dat wellicht meer te duchten valt van een communistische partij met het potentieel als dat van de PCF, die voor zich een weg naar de macht heeft gekozen waarvan ze zich niet wenst te laten afbrengen, onder welke omstandigheden ook, dan van een CP die in een onvoorziene situatie haar strategische lijn loslaat om een avontuur te wagen en vervolgens niet meer tot een geloofwaardig program kan terugkeren. (De Indonesische CP van Aidit is daarvan een voorbeeld geweest.)

Een andere vraag is wel, of een CP die bijna 25 jaar lang de "vreedzame, parlementaire weg" heeft gepredikt, fysiek en mentaal nog geschikt is voor een revolutionair bedrijf.

In het vervolg van deze beschouwing wordt daarop nog nader ingegaan.

De weg van de PCF naar de macht

Wanneer het niet waar is dat de PCF tot de establishment moet worden gerekend, ze is de laatste jaren wel in toenemende mate in het politieke systeem geïntegreerd. Na sinds 1947 in een bijna volkomen isolement een vrij onvruchtbare oppositie te hebben gevoerd, opereert zij vanaf 1965 in combinatie met de "Socialistische Federatie", een coalitie van linkse partijen, omvattende de SFIO (de Franse socialistische partij), de Radicaal-Socialistische Partij en enkele linkse "clubs", onder leiding van François Mitterand. Men zou haar positie kunnen karakteriseren met het begrip antagonistische partici-

patie, om dit wonderwoord van de Nieuw-Links-beweging tenminste eenmaal te gebruiken.

Op verschillende belangrijke momenten in de politieke ontwikkelingen in deze drie jaren heeft deze combinatie reeds opmerkelijke successen geboekt. Bij de presidentsverkiezingen in december 1965, die De Gaulle in de tweede ronde ruim 55% van de stemmen opleverden, behaalde de kandidaat van het linkse front, Mitterand, bijna 45%. Een gezamenlijk program van de PCF en de Federatie leek toen nog een onvervulbaar desideratum. Niettemin, met veel geven en nemen (geven vooral van de kant van de communisten) kwam men op korte termijn opnieuw tot een accoord, nu voor de parlamentsverkiezingen die in maart 1967 werden gehouden, en waarin de linkse combinatie haar kracht nog overtuigender demonstreerde. De afspraak was, dat de PCF en de Federatie, die in de eerste ronde elk met hun eigen kandidaten zouden uitkomen, in de tweede ronde over en weer hun stemmen zouden concentreren op die linkse kandidaat die in de eerste ronde geen absolute meerderheid had behaald, maar wel in de voordeligste positie was geëindigd (dus ongeacht of hij een kandidaat van de PCF dan wel van de Federatie was). Deze tactiek had tot resultaat, dat vele linkse kandidaten over de streep werden geholpen die zij bij versnippering van de stemmen niet zouden hebben gehaald. Aldus won de PCF 32 zetels (van 41 op 73) en de Federatie 25 (van 91 op 116), en kreeg het gaullistische blok in de Assemblee met 224 zetels een links blok tegenover zich met 189 zetels*).

De uitslag van de verkiezingen opende perspectieven voor een verdere toenadering. De communisten putten er moed uit voor een intensievere campagne voor een "gezamenlijk regeringsprogram", een project dat door de Federatie nog was afgewezen. De Federatie, met vooral de SFIO als de meest terughoudende en conservatieve partner, gaf zich wel gewonnen voor een meer diepgaande "dialoog".

Er volgde een jaar van moeizame discussies, in februari 1968 voorlopig afgesloten met een gezamenlijke verklaring van de Federatie en de PCF, waarin alle punten waarop men reeds tot overeenstemming was gekomen werden opgesomd en de formuleringen van beide par-

*) Op het totale aantal van 486 zetels behaalden de gaullisten derhalve een penibele absolute meerderheid met één zetel. Door de linkse combinatie werden in de tweede ronde tientallen gaullistische kandidaten verslagen die het tegen de PCF en de Federatie afzonderlijk wel hadden kunnen opnemen.

tijen over alle nog controversiële punten ter vergelijking naast elkaar werden opgenomen.

Het was een merkwaardig document, beginnend met enkele paragrafen over de binnenlandse politiek waaromtrent de opvattingen niet al te ver uiteen bleken te liggen (althans voor de kortere termijn). Beide partijen verklaarden zich tegenstanders van "persoonlijke macht" (De Gaulle!) in welke vorm dan ook, en besloten tot samenwerking "gericht op de vestiging van een ware en moderne democratie, beantwoordend aan de idealen van het volk, de belangen van het land en de eisen van de tijd"... "Zulk een democratie, een actieve deelname van elke burger aan het publieke leven op alle niveaus en aan de besluitvorming omtrent alle belangrijke politieke kwesties 'veronderstelde' een volledige burgerlijke vrijheid"... Daartoe "verbonden beide partijen zich, de continuïteit van de regering, de realiteit van de parlementaire contrôle en de zuiverheid van de wetgeving te garanderen"... De politieke, economische en sociale desiderata werden na deze inleiding punt voor punt gespecificeerd*).

Op het stuk van de buitenlandse politiek kwam men echter voornamelijk tot de constatering, dat er sprake was van een begin van een zekere toenadering tussen de wederzijdse standpunten. Mogelijk was echter zelfs dit een euphemisme, aangezien de Federatie in wezen de communistische (door Moskou geïnspireerde) uitgangspunten met betrekking tot de Europese en wereldpolitiek verwierp. Juist in deze sfeer waren de verhoudingen tussen de beide partijen dan ook altijd gevoelig geweest, zoals onder andere tot uiting was gekomen tijdens het laatste congres van de SFIO (in juli 1967), toen Guy Mollet op een zeker moment - sprekend over het communistische standpunt inzake de Israëliisch-Arabische oorlog - pathetisch uitriep: "Hoe kunnen de communisten praten van een gezamenlijk programma, wanneer zij in de internationale politiek opvattingen huldigen die de diepste gevoelens van socialisten en democraten krenken!". Hij pleitte bij die gelegenheid wel voor een verdere dialoog, maar "met open ogen".

Hoe dan ook, de gezamenlijke verklaring - nog geen gezamenlijk regeringsprogramma - was er, en ze mocht als een stap in de goede richting beschouwd worden: beide partijen achtten het wenselijk - zoals

*) De inhoud van de verklaring kan in het kader van deze beschouwing niet uitvoerig worden behandeld. Ze is o.a. gepubliceerd in "Le Monde", 25/26 februari 1968, pp 6 en 7.

de laatste woorden luidden - deze confrontatie van hun standpunten voort te zetten, met name op het gebied van de buitenlandse politiek, en de mogelijkheden voor een verdere toenadering te onderzoeken.

In dit bedrijf werden "beide partijen" door de revolutie overvallen.

De PCF en de CGT in de revolutie

Vóór mei zag ook de Franse Communistische Partij de revolutie niet aankomen. Toen op 3 mei de studenten van de universiteit van Nanterre en die van de Sorbonne besloten tot een gezamenlijke actie waartegen de rector van de Sorbonne de hulp van de politie inriep, vreesde de PCF - tenminste, blijkens een verklaring van George Marchais - in eerste instantie, dat het ging om een van origine "pro-Chinese" opzet de Amerikaans-Vietnamese onderhandelingen te saboteren die juist op deze dag te Parijs werden geopend. Toen deze vrees ongegrond bleek, stelde de partij zich op een tweevoudig standpunt: tegen de linkse provocateurs en avonturiers onder de studenten, maar ook tegen het brute politiegeweld. Echter tegen 9 mei, toen het studentenoproer steeds ernstiger vormen begon aan te nemen, konden ook de "stalinistische schurken" (woorden van Cohn-Bendit) zich moeilijk meer afzijdig houden. Het partijblad "l'Humanité" schreef op die dag over de "gerechtvaardigde eisen van de studenten" en het communistische vakverbond zegde de studenten eveneens zijn steun toe. Dit leidde tot de grote gezamenlijke protestdemonstratie van studenten en arbeiders op 13 mei (meer dan een half miljoen deelnemers), waarin overigens zulke politieke leiders als Guy Mollet, Mendès-France, Mitterrand en Waldeck Rochet door de studenten een plaats in het midden van de stoet werden toegewezen.

Dat deze demonstratie plaats vond twee dagen nadat premier Pompidou voor de radio had bekend gemaakt dat de regering voor de studenten wenste te capituleren, was er het eerste teken van, dat er een beweging op gang was gekomen die een eigen vaart had. Twee dagen na de demonstratie werd dit nog duidelijker, toen arbeiders van tientallen bedrijven zonder overleg met de vakbonden het werk neerlegden en de fabrieken begonnen te bezetten. De PCF kwam voor het dilemma te staan dat haar politiek gedurende de hele maand mei zou blijven beheersen: enerzijds kon zij het zich niet veroorloven tegen de beweging in te gaan - dat zou ongetwijfeld haar populariteit

schaden - anderzijds schrok zij terug voor elke actie die represailles van de kant van de regering zou kunnen uitlokken. Haar leiders bleven waarschuwen tegen "avonturisme" en zochten inmiddels contact met de Socialistische Federatie aangezien "verder overleg tussen de linkse partijen over een progressief sociaal program (voortbouwend op de gezamenlijke verklaring van 24 februari) urgent was geworden".

De staking breidde zich snel uit. Op 19 mei hadden twee miljoen arbeiders het werk neergelegd; op 21 mei waren dit er reeds meer dan tien miljoen. De vakbonden hadden de grootste moeite deze uitbarsting onder contrôle te krijgen. Duidelijke looneisen stelden leek hun daartoe de geëigende weg. Al het andere was "avontuur". De CGT, in dit opzicht kennelijk wat opportunistischer opgesteld dan de CP zelf, wees zelfs alle eisen tot politieke en maatschappelijke hervormingen als holle frasen van de hand.

Aan de voorzitter van dit communistische vakverbond, Séguy, werd in deze dagen in een interview de vraag gesteld: "De arbeiders zeggen dat zij tot het uiterste zullen gaan. Wat is het uiterste?" En Séguy antwoordde: "het uiterste is een algemene loonsverhoging, verkorting van de werktijd, verlaging van de pensioenleeftijd...."

"en dat andere uiterste, de omverwerping van het kapitalisme zoals dat beschreven staat in de statuten van de CGT?" was de volgende vraag. Séguy aarzelde. "Wanneer men het ons vraagt*).... zal de CGT een initiatief van de linkse partijen om te komen tot een democratisch alternatief volledig steunen".

Op 20 mei gaf de PCF een communiqué uit, waarin ze stelde dat de weg open lag naar een nieuwe situatie en ze de mogelijkheid schetste van de vorming van een "volksregering".

"De grote massa van het volk is niet van plan genoeg te nemen met een nieuwe pleisterlaag over de persoonlijke macht. Ze wil geen revolutie. Ze vormt een grote beweging gericht op het ten val brengen van de regering en van het gaullistische bewind om met alle linkse krachten te komen tot een waarlijk republikeins regime dat de weg opent naar het socialisme."

*) Letterlijk zei Séguy: "Als zij aanvaardden dat wij geraadpleegd worden over het program...", hetgeen mogelijk wijst op een controverse tussen de CGT en de PCF over de te volgen lijn. Vermoedelijk had de PCF van de CGT-leiding meer steun verwacht om de Socialistische Federatie onder druk te kunnen zetten. De CGT bleef echter slechts bij het formuleren van looneisen (omdat zij bij het overleg over het linkse program geweerd werd?).

Toen president De Gaulle op 24 mei in zijn eerste radiotoespraak sinds het begin van de onlusten een referendum over de toekomstige orde van de republiek aankondigde, lokte dit bittere reacties uit. Terwijl in Parijs opnieuw hevige straatgevechten uitbraken, verklaarde de voorzitter van de CGT: "Wij wensen geen referendum, wij wensen betere arbeidsvoorwaarden". Ook de leiders van de andere vakbonden gaven te kennen dat de stakingsbeweging met grotere kracht moest worden doorgezet. Mitterand, de voorzitter van de Socialistische Federatie, eiste een "dialoog", geen van hogerhand opgelegde volksstemming. En Waldeck Rochet van de PCF constateerde misnoegd: "Er is slechts plaats voor een volksfrontregering, maar het is niet de schuld van de communisten dat daar nog geen program voor is".

Intussen hadden de regering en de vakbonden wel een accord bereikt over een loongesprek. Dit begon op 25 mei en duurde onafgebroken tot de vroege ochtend van de 27e. Aan de kant van de CGT namen drie leden van het politiek bureau van de PCF aan de onderhandelingen deel (Séguy, Franchon en Krasucki), hetgeen betekende dat de regering praktisch de Communistische Partij tegenover zich had. Het resultaat van de onderhandelingen werd de arbeiders voorgelegd met de suggestie, dat er meer te halen zou zijn. Maar het was de vraag of dezen in de roes van spontaniteit die ook hun revolutie kenmerkte, zo'n influistering wel nodig hadden. Het accord werd door de stakers honend van de hand gewezen.

Dit was het kritieke punt. Dezelfde dag, maandag 27 mei, trokken 50.000 studenten en arbeiders met de rode en zwarte vlaggen van het marxisme en anarchisme naar het sportstadion van Charléty om hun eigen leiders te horen spreken. De staking was voor het eerst een duidelijke politieke beweging geworden. Voor het eerst ook was er sprake van een ongeremde verbroedering tussen de arbeiders en de studenten. Mendès-France werd er met gejuich begroet. Maar de felste toejuichingen golden André Barjonet, een topadviseur van de CGT die zijn vakbond te rug had toegekeerd omdat ze de revolutie afwees. De CGT kreeg het zwaar te verduren. Ze werd door niemand verdedigd: de communisten waren thuisgebleven.

In het politieke vacuum van die week greep daarop Mitterand zijn kans. Op dinsdag 28 mei presenteerde hij zichzelf als een kandidaat voor het presidentschap en stelde hij voor, dat Mendès-

France een voorlopige regering van linkse signatuur zou vormen ter voorbereiding van algemene verkiezingen. "Het gaullistische bewind was dood". Eerst na dit initiatief te hebben genomen kreeg hij contact met de leider van de PCF die de eis stelde, dat de communisten aan de regering zouden deelnemen in ruil voor hun ondersteuning van zijn kandidatuur.

Daarmee waren de communisten echter wel twee slagen achter geraakt: eerst in de demonstratie in het sportstadium en vervolgens in de onderhandelingen over een nieuwe regering. Zij besloten hun macht te demonstreren: op woensdag 29 mei brachten zij in Parijs een half miljoen arbeiders op straat die in een ordelijke mars de slogans uitdroegen "Weg met De Gaulle" en "Volksregering". Zij zouden er later zwaar voor moeten boeten.

Het was bijna de laatste dag van de revolutie. De communisten speelden, ondanks hun machtsvertoon, reeds op het tweede plan. De hele politieke beweging begon zich te concentreren rond Mitterand en "endès-France. Toen greep de president in met zijn rede (op 30 mei) waarin hij het volk voor de keuze stelde tussen democratie en totalitair communisme, de burgers opriep tot zelfverdediging en algemene verkiezingen aankondigde.

De eerste reactie van de anti-gaullisten was er een van een onbeschrijfelijke woede en teleurstelling. Mitterand noemde de rede van de president: "een oproep tot burgeroorlog", Rochet: "een oorlogsverklaring aan de arbeidersklasse". De voorvechters van de studenten spraken van "chantage" "bedreiging" en "belediging" van het volk en de studenten. Zij eisten "versterking van de solidariteit tussen studenten en arbeiders voor een beslissend en massaal antwoord aan het gaullistische bewind". De vakbondsleiders gaven directieven uit voor een voortzetten van de stakingsbeweging.

Maar het getij begon langzaam te keren. Na een grote demonstratie van de gaullisten (een miljoen deelnemers) over de Champs-Elysées leek de politieke crisis reeds voorbij. Geleidelijk aan hervatten de arbeiders hun onderhandelingen met de werkgevers over hun looneisen en keerden terug naar hun werk. De politieke partijen begonnen zich op te maken voor de verkiezingsstrijd, geïrriteerd en elkaar plukharend om wederzijdse uitspraken. (De PCF drong bij de Socialistische Federatie opnieuw en met des te meer klem aan op onderhandelingen over een gezamenlijk regeringsprogram en maakte

zich intussen driftig over een verklaring van Mitterand, die op een zeker ogenblik zei dat "de enige derde weg tussen kapitalisme en communisme *) de weg van de Federatie was"). Wel bleven vooral de linkse studenten roerig.

Daarmee gingen de eerste drie weken van juni voorbij, tot - in de algemene verkiezingen - het oordeel over de revolutie werd geveld.

Terwijl het gaullistische blok in de Assemblée rigoreus versterkt werd (het kwam van 244 op 358 zetels) verloor de Socialistische Federatie 61 zetels (van 118 op 57) en de PCF eveneens niet minder dan 39 zetels (van 73 op 34).

Wat is de PCF ?

De vraag mag wel worden gesteld hoe de PCF in het licht van de recente gebeurtenissen in Frankrijk moet worden gekarakteriseerd. Is ze een partij van de revolutie? Is ze een anti-systeem partij? Is ze nog een marxistisch-leninistische partij? Vanwege haar weigering in een bijna volmaakte revolutionaire situatie een leidende rol te spelen en vanwege haar dubieuze houding tegenover het gaullistische regime (enerzijds heeft zij de val van het gaullisme in haar vaandel, anderzijds heeft zij jarenlang de buitenlandse politiek van de president gesteund en heeft zij tijdens de revolutie, objectief gezien, het gaullistische bewind voor het ergste behoed) aarzelt men wellicht deze vragen nog bevestigend te beantwoorden.

Wat er echter precies is gebeurd, is dat de PCF teruggedeeind is voor een beweging die zij niet heeft voorzien, die zij niet zelf heeft ontketend, die zij niet heeft vertrouwd omdat ze niet in haar schema paste en die zij ook niet de baas kon worden omdat ze niet in haar schema paste. En vervolgens is het duidelijk, dat de PCF onvoorwaardelijk aan de legaliteit heeft willen vasthouden (op het dieptepunt van de crisis, toen de linkse partijen mét de PCF beraadslaagden over een opvolgingsregime was er sprake van een duidelijk gezagsvacuum!).

*) In zijn rede van 30 mei had president De Gaulle aangekondigd een weg te zullen kiezen tussen kapitalisme en communisme. De PCF verweet de Federatie deze "gaullistische mystificatie" te hebben overgenomen en daarbij de PCF buiten beschouwing te laten.

Inderdaad is de PCF een partij tegen het binnenlandse *) bewind van De Gaulle, een partij tegen het kapitalistische systeem en een partij van de revolutie, maar in deze volgorde. Ze heeft een eigen actie-schema, waarin de verschillende fasen van de revolutievorming van een links meerderheidsblok en een linkse democratische regering, ontmanteling van de macht van de monopolies, sociaal-economische hervormingen, "socialisme" duidelijk zijn afgebakend. Nog in het begin van de eerste fase van dit actie-schema is zij door de revolutie overrompeld. Wat de PCF in alle beroeringen ter bekorting van die eerste fase te pas kwam is haar welkom geweest. De rest heeft zij niet kunnen plaatsen.

De communisten hebben geen gewelddadige onverwerping van het gaullistische bewind gewild. Hun voornaamste doel in deze crisis, die zij niet hebben veroorzaakt, is geweest, de aanval van meer extreem links te pareren en vastere grond onder de voeten te krijgen voor een greep naar de macht, later, langs wettige en min of meer parlementaire weg. Dat zij daarbij grote woorden hebben gebruikt en soms gebluft hebben valt in die situatie te verklaren.

De partij is ook in eigenlijke zin geen revolutionair instrument, geen instrument dat bruikbaar en hanteerbaar is voor een gewelddadige omverwerping van het regime. De vreedzame strategie is geïnstitutionaliseerd in haar organisatie-structuur, haar program, de samenstellingvan haar aanhang, het systeem van loyaliteiten dat zij heeft opgebouwd in het lokale bestuursapparaat en in het electoraat, geïnstitutionaliseerd ook in haar bewerking van de ideologie, in haar propaganda en haar taal, kortom in haar fysiek bestaan en haar image. Daarom heeft de partij er zo'n moeite mee gehad vat te krijgen op de révolte. Haar handen stonden verkeerd.

De PCF is voor de deur van de Socialistische Federatie op de stoep blijven staan omdat ze slechts belang had bij en beschikt was voor een meer ordelijk en legitiem bedrijf.

*) Er moge niettemin nogmaals op worden gewezen, dat de PCF het van haar standpunt positieve in de buitenlandse politiek van De Gaulle altijd heeft laten prevaleren boven het negatieve in diens binnenlandse politiek, zulks geheel in lijn van Moskou (Tijdens de crisis heeft ook Moskou slechts tijdelijk een wat scherper standpunt ingenomen tegenover De Gaulle). De oudere PCF-leiders vertegenwoordigen eigenlijk meer een partij van buitenlandse politiek, de jongere partij-aanhang daarentegen eist concentratie op de binnenlandse problematiek. Ook dit generatieconflict heeft in de crisis meegespeeld.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De houding van de CPN t.a.v. de rol van de PCF in de Franse révolte

De recente gebeurtenissen in Frankrijk hebben uiteraard ook in de CPN de nodige weerklank gevonden. Op ledenvergaderingen en in "De Waarheid" werden de studentenacties en de daarmede voortvloeiende stakingen en demonstraties uitvoerig besproken en becommentarieerd. Het was te verwachten, dat men in het algemeen een kritisch standpunt zou innemen t.a.v. de "opportunistische" rol van de Franse CP. Reeds enige jaren immers verwijt de CPN-leiding de PCF regelmatig dat zij zich te weinig daadwerkelijk keert tegen het gaullisme en dat zij te veel handelt naar de inzichten van de Sowjetleiders, die een duidelijk belang hebben bij een continuering van De Gaulle's buitenlandse politiek.

Inderdaad viel gedurende de eerste weken van de studentenacties in de berichtgeving van "De Waarheid" een afkeurende toon te beluisteren over de houding van de Franse communisten, die zich scherp keerden tegen het revolutionaire optreden van de studenten. (De PCF en die Franse communistische vakbond waren aanvankelijk verrast door de gebeurtenissen, eerst na enige aarzeling maakten zij gebruik van de kritieke situatie om forse looneisen te stellen) Zo bracht de CPN-krant haar ongenoegen tot uitdrukking over uitlatingen in PCF-verklaringen en in het partijblad "l'Humanité", waarin de studenten "provocateurs", valse revolutionairen" en "vijanden van de arbeidersklasse" werden genoemd. Over de "Unie van Communistische Studenten", die zich gedistancieerd had van de demonstraties, schreef "De Waarheid" kleinerend, dat deze "nauwelijks van betekenis" was "daar zich de laatste jaren grote groepen van haar hebben afgewend met kritiek op het feit dat de Franse CP geen zelfstandige koers voer". Het door de CPN uitgegeven marxistische maandblad "Kontrast" veroordeelde de PCF-verklaring over "het schijnradicalisme van de zoontjes der bourgeoisie" als "een opportunistische buiging voor een primitief ouvriërisme" en de hoofdredacteur van dit blad, partijbestuurder drs. André de Leeuw, hekelde in het CPN-kaderblad "politiek en Cultuur" de Sowjet-gebondenheid van de PCF-leiding. "Waarheid"-redacteur André Roelofs, die samen met zijn collega Joop Morrien de verslaggeving uit Parijs verzorgde, laakte tijdens een door

de communistische studentenvereniging "Perikles" in het CPN-hoofdkwartier "Felix Meritis" georganiseerde openbare bijeenkomst, op scherpe wijze het "oppotunistisch" optreden van de Franse communistische partij en vakbond (CGT).

Tot op dat ogenblik had de CPN-leiding nog niet in een officieel commentaar op de rol van de PCF in de Franse révolte gereageerd. Eerst op 24 mei verscheen er in "De Waarheid" een artikel van Paul de Groot zelf - officieel slechts erelid van het partijbestuur, maar in feite nog steeds de onbetwiste leider van de Nederlandse CP -, waarin bevestigd werd dat er geen sprake was van een revolutionaire situatie in Frankrijk en dat de Franse communisten op de juiste wijze - zij het na enige aarzeling - uit de situatie economisch en sociaal voordeel hadden getrokken ten behoeve van de arbeidersklasse. Voorbijgaand aan de eerder ingenomen zeer afwijzende houding van de PCF-leiding t.a.v. de studentenacties, een houding die ook door de "Prawda" werd aangenomen, zag De Groot in "de rol van het universitair intellect en hun samenwerking met de bedrijfsarbeiders" een "inspirerend voorbeeld" voor de Nederlandse studenten en arbeiders. Deze visie van De Groot - die op dat moment over het algemeen genomen in strijd was met de gevoelsmatig gevestigde mening in de CPN, dat de PCF en de CGT "de revolutie afgeremd en het gaullisme gered hadden" - werd door het partijbestuur op 6 juni zonder kritiek aanvaard. Er werd een solidariteitstelegram aan de Franse CPN gestuurd. Tot een vorm van daadwerkelijke solidariteit kwam de CPN echter pas in de tweede week van juni, toen het ANJV werd ingezet voor een geldactie t.b.v. "de stakende Franse arbeiders" (die op dat ogenblik voor het merendeel al weer aan het werk waren gedaan!). Op 22 juni maakte "De Waarheid" bekend dat er f 3000,- was ingezameld, welk bedrag door enkele ANJV-ers in Parijs werd overhandigd aan de CGT. Ook maakte "De Waarheid" gewag van geldinzamelingen in enkele bedrijven in ons land voor de Franse stakers. Bovengeschetste stellingname van De Groot c.s. toont weer eens de middenpositie, die de CPN-leiding wenst in te nemen in het communistische kamp.

Zij schaarde zich immers niet achter de extreme veroordeling van de Franse CP in het Chinese "Volksdagblad" (27 mei):

"Precies als alle oude afvalligen en opportunisten spelen de Sowjet-revisionistische afvalligen-kliek en de Franse revisionistische afvalligen-groep, de meest schaamteloze rol in deze grote storm. Zodra de massabeweging opkwam, belasterden zij op lage wijze alle revolutionaire daden, die hun revisionistische beperkingen doorbraken als daden van "avonturisme" etc. Toen de revolutionaire massabeweging hun laster als onzin wegvaagde en snel tot een grote brand aanwakkerde, keerden zij zich haastig naar de monopolie-kapitalistische klasse en probeerden de revolutie zo snel mogelijk te verraden en te vernietigen, ten einde een paar kruimels voor henzelf te verkrijgen. Wij zullen afwachten wat voor verdere gemene daden deze groep ellendige clowns op het toneel van de geschiedenis zullen uitvoeren."

En evenmin betuigde zij openlijk haar instemming met de publicatie in de Russische "Prawda" (30 mei), waarin de Amerikaanse marxistische filosoof Herbert Marcuse en de Franse studentenleider Cohn-Bendit "weerwolven" werden genoemd, die "lasterlijk gebruik makend van de naam van Karl Marx, een scheuring in de progressieve beweging tot stand proberen te brengen, waarmee zij de vijanden van de werkende klasse een grote dienst bewijzen".

"De luidruchtige volgelingen van Marcuse steken dreigend hun zwakke vuisten omhoog. Alle dogma's betreffende linkse activiteit zoals deze zich in de Sowjet-Unie in de laatste halve eeuw ontwikkelden, zijn thans van toepassing op Frankrijk", aldus de "Prawda". "Maar het voornaamste is, dat alleen de communistische partij de zaken moet leiden".

Welke kritiek De Groot c.s. ook op de "Prawda" mogen hebben, deze laatste uitspraak is hen uit het hart gegrepen. De CP dient aan de leiding te gaan, in Frankrijk en ook in Nederland. En wie daar anders over denkt is een revisionist!

Communistische agitatie op sociaal/economisch gebied

De gebeurtenissen in Frankrijk - en met name het optreden van PCF en CGT - worden door de Nederlandse communisten thans beschouwd als een steun in de rug bij hun eigen optreden. Door het stellen van sociale en economische eisen, als loonsverhoging en maatregelen tegen de werkloosheid, kreeg de beweging van de Franse arbeiders, volgens "De Waarheid", een nog grotere betekenis, waaruit de Nederlandse communisten nieuwe kracht konden putten in hun strijd tegen de "aan-

tasting van de democratische rechten" en voor lotsverbetering. In het optreden van de Franse arbeiders zal het partijdagblad een bron van inspiratie voor "een ieder die vooruit wil en die beseft dat alleen door strijd verandering kan worden afgedwongen".

Bij het Kamerdebat over de loonnota bleek wel uit de rede van Henk Hoekstra, dat de CPN zich in haar positie gesterkt voelde. Hoekstra verklaarde de tijd rijp te achten om met alle grondwettelijke rechten en middelen waarover de arbeidersbeweging in ons land beschikt, de strijd aan te binden tegen de plannen van de regering "tot aan haar nederlaag toe". De protest-demonstratie van de grote vakbonden en de "duidelijke wil tot verdergaande acties" (protesttelegrammen van -communistiche- bedrijfsarbeiders) tegen de regeringsplannen, deden Hoekstra concluderen dat de buitenparlementaire actie een "belangrijke en beslissende rol" kan spelen, als deze gericht is op de "ondersteuning en opstuwung van de progressieve krachten in het parlement".

Optimistisch signaleerde Hoekstra een sterk groeiende eenheid tegen "rechts", vooral ook in de vakbeweging. Volgens hem kwam onder de leden van het NVV de mening tot uiting dat de staking niet geschuwd mag worden om de regering tot de terugtocht te dwingen. Het heeft er echter veel van dat Hoekstra deze laatste mededeling heeft ontleend aan de informaties van in het NVV (vooral in de Amsterdamse afdelingen) geïnfiltreerde CPN-ers. Hoekstra kwam tenslotte tot de conclusie dat thans forse loonsverhogingen, kortere werktijd en langere vacaties gerechtvaardigd zijn, gezien de stijgende productie en export.

Met het oog op de in de maand juni in te dienen voorstellen voor een nieuwe metaal-cao, wees "De Waarheid", op hetzelfde stramien bordurend, er medio juni nog eens op, dat het door "massal en eensgezind optreden mogelijk is gebleken" de regering te dwingen een stap terug te doen. Wanneer de bewezen kracht van het eensgezinde optreden van de arbeiders en hun organisaties wordt ingezet, aldus het blad, kunnen er ook bij de komende CAO-besprekingen successen worden bereikt. "De Waarheid" beklemtoonde nog eens dat Nederlandse ondernemers die denken "dat er buiten Frankrijk niets veranderd is" en dat zij verschoond zullen blijven van nieuwe looneisen, zich voor de zoveelste maal vergissen. "Wanneer Frankrijk één ding bewezen heeft dan is het wel dat er veel te halen valt en dat de eenheid van de werkers daartoe het middel is".

Tussen Marx en Marcuse

Dat de CPN de laatste tijd toenadering zoekt tot jeugd- en studentengroeperingen mag bekend worden geacht. Het Comité "Hulp Bevrijdingsfront Vietnam" is een voorbeeld van een min of meer geslaagde poging daartoe. Ten aanzien van de vraag, hoe deze contacten met "de jeugd" te verstevigen en uit te bouwen, heerst in CPN-kringen echter geen eensgezindheid en zijn er ruwweg twee stromingen te onderscheiden.

Aan de ene kant is er wat men zou kunnen aanduiden als de "Kontrast"-richting, die bij het zoeken van aansluiting bij de jongeren op een meer pragmatische wijze tewerk wil gaan. Dat betekent in de praktijk dat men zaken naar voren brengt, waarvan men weet dat ze onder de linkse jongeren leven. Een duidelijk voorbeeld hiervan was het geheel aan Castro gewijde "Kontrast"-nummer, dat dit voorjaar verscheen. Een ander voorbeeld was het vraaggespreek met de zich communist noemende en Castro vererende schrijver Harry Mulisch, in het meest recente nummer van "Kontrast". Bekend is dat Marcus Bakker de inspirator is van dit soort interviews (ook de naam van de bekende schilder/beeldhouwer/schrijver Jan Wolkers kers is in dit verband genoemd) en dat hij voorstander is van het betrekken van de jeugd bij partij-activiteiten, zelfs al zou de CPN daarvoor haar tactiek moeten wijzigen.

Het lijkt in dit verband niet zonder betekenis dat Bakker's schoonzoon, Rob Milikowski, mederedacteur van "Kontrast" en voorzitter van "Perikles" is, terwijl ook de verhouding van Bakker tot de hoofdredacteur van "Kontrast", André de LEEUW, goed te noemen is.

In een extra-editie van "Kontrast", duidelijk geïnspireerd op de gebeurtenissen in Frankrijk, komt duidelijk de denktrant van deze richting naar voren. Zowel "Perikles"-lid en "Kontrast"-redacteur Rudi van der Velde, als de oprichter van de SVB, Ton Regtien, en de communistische bedrijfsarbeider Bertus Meester komen tot dezelfde conclusie: de posities van arbeiders en studenten komen overeen; zij hebben dezelfde vijanden, namelijk de monopolies. Het district Amsterdam van de CPN hechtte aan genoemde extra-editie zoveel waarde, dat het een aantal exemplaren ervan op de bedrijven liet verspreiden. Het districtsbestuur achtte het "van groot belang dat het gesprek tussen Bertus Meester en een aantal studenten ook bekendheid krijgt in de bedrijven".

Tegenover de "Kontrast"-richting, die zonedig de jeugd "de kop wil laten nemen" (Bertus Meester: "Als jullie in actie komen, volgen wij wel") staat de dogmatische richting, voornamelijk belichaamd in de figuur van Paul de Groot. Deze wil wel samenwerken met studenten- en jongerengroepen, doch uitsluitend wanneer dat gebeurt onder leiding van de CPN. De structuurverandering van de maatschappij ziet De Groot als een wetmatige ontwikkeling, zoals Marx dat geleerd heeft. In de visie van De Groot speelt daarbij de jongere generatie wel een rol, maar geen hoofdrol. Hij ziet dan ook in de oude beproefde kaders van de Franse Communistische Partij de werkelijke leiders van het verzet tegen De Gaulle. Van De Groot is de uitspraak, dat de CPN zich beter kan houden aan haar ouderwetse opvattingen, aan Marx, en niet aan Marcuse (de bekende Amerikaanse hoogleraar wiens maatschappij-kritiek onder jongeren en studenten grote populariteit geniet), aan wie "Kontrast" misschien meer waarde hecht.

In Amsterdamse partijkringen wordt De Groot's stellingname gezien als een duidelijke aanval op de "Kontrast"-redactie. Het is bovendien bekend, dat De Groot bijzonder kwaad is geworden over het interview met Mulisch in "Kontrast", waarin de auteur zeer laatlunkend over De Groot spreekt, zonder dat hij wordt terechtgewezen. Daar aangenomen kan worden dat zowel de hele aanpak van de "Kontrast"-redactie, alsook het interview met Mulisch de instemming van Marcus Bakker hebben, moet geconcludeerd worden dat De Groot's positiebepaling ook tegen deze populaire volksvertegenwoordiger is gericht. De tegenstelling heeft in feite slechts betrekking op de taktiek, maar De Groot is er een meester in taktische kwesties in een principieel vlak te trekken.

In een - overigens zeer welwillende - recensie verweet "De Waarheid" medio juni de redactie van "Kontrast", dat zij een figuur als Mulisch de gelegenheid heeft gegeven, zich "door middel van een interview in de aangelegenheden van de CPN te mengen". Kennelijk heeft men er niet onderuit gekund, de toorn van De Groot te ventileren. Dat men het op deze milde manier heeft gedaan, zou er op kunnen wijzen dat men bij "De Waarheid" niet afwijzend staat tegenover de wijze van werken van de "Kontrast"-redactie.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Conferentie te Helsinki over erkenning van de DDR

In het vorige maandoverzicht (no. 5 van mei 1968) werd reeds melding gemaakt van de op 8 en 9 juni te Helsinki gehouden conferentie over het thema "de erkenning van de DDR in relatie tot de Europese veiligheid". Daarbij werd opgemerkt dat was gebleken, ondanks pogingen zulks uit de openbaarheid te houden, dat het een initiatief betrof van de Oostduitse "Liga für Völkerfreundschaft", een overkoepelende organisatie van bilaterale vriendschapsverenigingen - verenigingen die onder meer een belangrijke taak hebben in de op het Westen gerichte Oostduitse politieke propaganda en minder openlijke vormen van beïnvloeding.

Bedoelde conferentie te Helsinki moet gezien worden als een onderdeel van het brede offensief voor "Anerkennung", waarmee de DDR sedert vorig jaar het Westen in verhevigde mate bestookt en dat voortdurend nadrukkelijk gesitueerd wordt in het raam van de problematiek van de Europese veiligheid en het opheffen van de politiek-militaire "blokken" in Europa.

Over de opzet van de conferentie werd nog bekend, dat het oorspronkelijk in de bedoeling had gelegen van de organisatoren (het op initiatief van de Liga en het "Deutsch-Nordische Gesellschaft" tot stand gekomen voorbereidingscomité, onder leiding van de Zweedse parlementariër Stellan Arvidson), haar in Stockholm te houden. Toen de Zweedse autoriteiten echter aan de Oostduitse leden van dat comité, hooggeplaatste Liga-functionarissen, inreisvergunningen weigerden, werd noodgedwongen de keuze op Helsinki bepaald. Als ontvangende organisatie fungeerde daardoor niet de vriendschapsvereniging Zweden - DDR, waarvan Arvidson vice-voorzitter is, maar de vereniging Finland - DDR.

De bijeenkomst zelf is op 8 en 9 juni volgens plan verlopen, zij het dat de Oostduitse initiatiefnemers kennelijk als zodanig wat meer op de achtergrond hadden willen blijven om het geheel een "objectiever" karakter te geven.

Uit een dagblad-artikel van de Nederlandse journalist drs. J. van Putten, die deel uitmaakte van de Nederlandse afvaardiging, blijkt dat er ongeveer 150 deelnemers van uiteenlopende politieke signatuur uit vijftien niet-communistische Europese landen aanwezig waren. Hieronder bevonden zich bijvoorbeeld de bekende Belgische minister van Staat Henri Rolin en de vermaarde Italiaanse Christendemocraat La Pira. Uit Nederland waren enkele personen behorend tot de P.v.d.A., de PSP, D'66 en de partij Radikalen overgekomen.

Het voornaamste punt van bespreking ter conferentie werd gevormd door een viertal ontwerpresoluties, respectievelijk ingediend door afgevaardigden van de DDR, België, Engeland en Finland, waaruit een "Appell" geformuleerd moest worden. De grootste moeilijkheid daarbij bleek te zijn het onderdeel van het Oostduitse voorstel, waarin in gezwoolen bewoordingen het Westduitse neo-Nazisme en militarisme werden veroordeeld. Van vele kanten bleken daartegen bezwaren te bestaan. Het Nederlandse Kamerlid voor de PSP Van der Spek bijvoorbeeld, zelf warm voorstander van erkenning, stelde dat als het op veroordelen aankwam, de DDR wel eens de hand in eigen boezem mocht steken: de Oostduitsers kennen geen vrijheid van meningsuiting en geen vrijheid van vereniging en vergadering. Ook hekelde hij de militaire propaganda op de scholen.

Toen de discussie hoog dreigde te lopen, haalden de Oostduitsers, enigszins verrassend, bakzeil en werd men het eens over een gematigde tekst, waarin op grond van zakelijke argumenten betoogd wordt, dat de erkenning van de DDR en van de huidige grenzen (Oder-Neisse) door de Europese regeringen een belangrijke bijdrage zou betekenen voor het realiseren van een Europees veiligheidsstelsel. Gesteld wordt dat vele Europese problemen niet op te lossen zijn, zolang men de Oostduitsers, reeds twintig jaar zelfstandig, negeert als gesprekspartners. Tevens wordt gewezen op de wenselijkheid van de ondertekening van het non-proliferatie-verdrag door West- en Oostduitsland en van het lidmaatschap van beide Duitslanden van de Verenigde Naties.

Dat de Oostduitsers zich accoord verklaarden met deze gematigde stellingname, was waarschijnlijk het gevolg van de gedachte dat een half ei beter is dan een lege dop. Overigens waren de vertegenwoordigers van West-Duitsland, Italië en Zwitserland tegen het appèl, omdat zij hierin wel de veroordeling van het Westduitse revanchisme en neo-nazisme hadden willen zien opgenomen.

DE ANJV-PINKSTERTOCHT

Van 1 t/m 3 juni vond de demonstratieve ANJV-Pinkstertocht plaats, tot het houden waarvan tijdens een ANJV-hoofdbestuursvergadering in januari 1968 werd besloten (zie MO 3-1968).

Er werd de laatste maanden niet alleen in het ANJV-orgaan "Jeugd" over dit jaarlijks terugkerend evenement geschreven, doch ook "De Waarheid" besteedde er regelmatig de nodige aandacht aan.

De tocht, bedoeld als manifestatie tegen de Duitse atoombewapening en tegen het NAVO-hoofdkwartier in Nederland en vóór een atoomvrij Nederland, startte vanuit diverse plaatsen in het land met als einddoel Heerlen, waar een eindmeeting zou worden gehouden. In verschillende, langs de route liggende plaatsen werden demonstratieve optochten gehouden, waarbij spandoeken met leuzen werden meegevoerd, als o.a. "Voor een Atoomvrij Nederland", "Weg met Bennecke" enz., terwijl soms gescandeerde leuzen ten gehore werden gebracht, als bijvoorbeeld "1,2,3,4, Geen raketbases hier, 5,6,7,8, Gooi die rommel in de gracht!" Ook werden wel toespraken gehouden. Voorts werden onder het (geringe) publiek pamfletten verspreid, eveneens gericht tegen de NAVO en de Duitse atoombewapening. In afwijking van de tijdens de Pinkstertocht van vorig jaar verspreide pamfletten, waren deze ditmaal alleen in het Nederlands gesteld en niet ook in het Duits (ter attentie van mogelijke Duitse toeristen). Kennelijk was de betoonde belangstelling van Duitse zijde destijds niet groot genoeg.

De tijdens de tocht gebruikte voertuigen - een 35-tal personenauto's en 8 autobussen - waren behangen met leuzen van soortgelijke strekking als de zoëven genoemde.

Gedurende de tweede dag van de tocht verbleef een groot gedeelte der deelnemers op het kampeerterrein in het Brabantse Schaft, waar men zich hoofdzakelijk vermaakte met sportbeoefening.

De laatste dag trok men, al demonstrerend, door verschillende Limburgse plaatsen naar Brunssum, waar alle deelnemers zich te omstreeks 12.00 uur verzamelden voor een gemeenschappelijke tocht langs het AFCENT-hoofdkwartier.

Hier was een geluidsinstallatie opgesteld en werd door ANJV-secretaris HOMMA een verklaring voorgelezen, die er op neerkwam, dat Nederland uit de NAVO moest treden, omdat deze het dictatoriale regiem in Griekenland steunt, terwijl een der belangrijkste steunpilaren van

de NAVO - t.w. Amerika - in eigen land geweld en gas gebruikt om de gekleurde bevolkingstroep eronder te houden. Ook zou de NAVO meewerken aan de herleving van het Duitse militarisme.

De gehele demonstratie had een ordelijk verloop. De tijdens de slotmeeting in Heerlen gehouden toespraken brachten geen nieuws meer.

Hoewel "De waarheid" van 4 juni 1968 meldde, dat vele duizenden mensen in alle delen van het land de door jonge kelen voortgebrachte leuzen hadden kunnen horen, staat nog te bezien wat hiervan waar is; de belangstelling van de zijde van het Nederlandse publiek was over het algemeen immers zeer matig. Dat de demonstratie door de Oostduitse autoriteiten ook interessant werd geacht voor het publiek in de DDR, bleek uit de aanwezigheid van een T.V.-opnameploeg daarvandaan. Voor het AFCENT-hoofdkwartier deed zich nog een incident voor, toen een cineast van deze ploeg opnamen wilde maken van enige voor het hoofdkwartier geposteerde marchaussees. Dat werd hem bolet.

De in ANJV-kringen gemaakte prognose, dat aan de tocht minimaal 400 ANJV-ers zouden deelnemen, is wel ongeveer uitgekomen, maar dat dit aantal bij de slotmeeting te Heerlen - dank zij het activeren van CPN-leden - zou oplopen tot + 1000 demonstranten, werd niet bewaarheid; ook hier waren namelijk in totaal slechts 400 à 500 aanwezigen. De ouderen hadden kennelijk andere ideeën omtrent hun vrijetijdsbesteding gedurende de Pinksterdagen dan de partij van hen verwachtte.

Polen probeert Nederlandse publieke opinie te sussen

Al enige maanden gingen er in Nederland proteststemmen op tegen het zich in Polen manifesterende anti-semitisme. Deze protesten keerden zich tegen de openlijk discriminerende anti-Joodse propaganda, de ontslagen van Joodse ambtenaren en hoogleraren, het weigeren van inreisvisa aan journalisten die zich ter plaatse van de situatie op de hoogte wilden stellen enz..

De Poolse regering heeft kennelijk weinig behoefte aan een anti-semitisch "image" en stuurde met name hier te lande haar vertegenwoordigers op pad om de positie van de Joden in Polen te "verduidelijken". Daarbij werd het steeds nadrukkelijk voorgesteld alsof aan de Joden in Polen niets in de weg wordt gelegd, om welke reden dan ook - zeker niet omdat ze Joden zijn - maar dat wel het Zionisme, zoals

dat in Polen aktueel is, gezien wordt als een op Israël gericht nationalisme dat in feite anti-Pools is en derhalve staatsgevaarlijk. De uit deze gedachtengang voortvloeiende maatregelen tegen de betrokken Joden zouden uitsluitend in dat licht moeten worden gezien.

Functionarissen van de Poolse ambassade hebben in de afgelopen weken getracht deze zienswijze in ons land te "verkopen"; zij richtten hun aandacht daarbij in het bijzonder op de publiciteitsmedia. Ook vanuit Polen ontvingen ze enige steun. Medio juni werd ons land bezocht door een "zware" delegatie, bestaande uit de directeur van het centrale comité voor onderzoek naar Nazi-misdaden, Dr. Pilichowski, en de bekende schrijver en verzetsheld Bartoszewski, die ingeschakeld werden bij het aan de man brengen van het Poolse standpunt. (Beide heren namen ook contact op met het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie en het Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken, met name om nog eens te benadrukken dat Polen tegen de in 1969 van kracht wordende verjaring van oorlogsmisdaden is gekant).

Tot degenen, die verontrust zijn door de uitingen van anti-semitisme in Polen, behoort ook de leiding van het Nederlands Auschwitz Comité (NAC).

Eind maart gaf het NAC een kort communiqué uit, waarin het van deze bezorgdheid gewaagde en alle maatregelen van een anti-semitische strekking ten scherpste afwees. Aan de eerste minister van Polen werd in deze zin een telegram gezonden.

In april protesteerden verschillende joodse organisaties bij de Poolse autoriteiten tegen het besluit de inwijding van een herdenkingspaviljoen voor de joodse slachtoffers van Auschwitz op een zaterdag (Sabbath!) te laten vallen. Ook het NAC werd door dit besluit pijnlijk getroffen, hoewel het zich niet direct schaarde onder degenen, die er openlijk protest tegen aantekenden.

Begin juni nam de leiding van het NAC het principiële besluit zich niet te doen vertegenwoordigen op een medio juni in Polen te houden bijeenkomst van het Internationaal Auschwitz Comité (IAC). Ter verklaring van zijn besluit werd door het NAC aangevoerd, dat recente "politieke gedragingen en uitingen" in Polen niet anders dan anti-semitisch genoemd kunnen worden.

De bijeenkomst van het IAC is overigens te elfder ure uitgesteld tot het najaar. Persberichten maakten gewag van berichten van verhin-

dering van verschillende nationale organisaties: vanuit Frankrijk in verband met de toestand in het land, vanuit Griekenland in verband met een reisverbod, vanuit de Sowjet-Unie om onbekende redenen en vanuit Israël uit protest.

Politiek commentaar van Joery ZJOEKOW

In de eerste helft van juni werd ons land bezocht door een groep Russische journalisten, die een "toeristische" reis door België en Nederland maakte. Onder hen bevond zich Joery ZJOEKOW, redacteur buitenland en politiek commentator van de "Prawda".

Zjoekow is niet alleen een bekende Russische top-journalist, doch ook een ervaren deskundige op het terrein van de propaganda en de dialoog met het Westen. In de eerste jaren na de oorlog trok hij de aandacht als correspondent van de "Prawda" in Parijs, later trad hij op als plaatsvervangend hoofdredacteur van de "Prawda" in Moskou. In 1957 werd hij benoemd tot voorzitter van de in dat jaar opgerichte "Staatscommissie voor culturele betrekkingen met het buitenland".

Als voorzitter van de staatscommissie - in welke hoedanigheid hij de status genoot van minister - was hij verantwoordelijk voor de algehele coördinatie van de culturele en wetenschappelijke uitwisseling met het buitenland. Tot 1962 bleef hij op deze post werken aan de zeer ingrijpende reorganisaties, die moesten worden doorgevoerd om het gehele potentieel van de Russische organisaties, die betrokken waren bij de culturele en wetenschappelijke uitwisseling, dienstbaar te maken aan de politiek van de vreedzame coëxistentie.

Zjoekow is tijdens zijn verblijf in Nederland geïnterviewd door het weekblad de "Haagse Post". De reputatie van vlotheid, die hij zich sinds zijn eerste optreden in Parijs in de omgang met Westerse journalisten had verworven, bleek welverdiend. Hij wekte af en toe zelfs - bijna - de indruk er maar op los te praten.

Alvorens in te gaan op vragen, die de interviewer wilde stellen naar aanleiding van een in de "Prawda" van 30 mei gepubliceerd commentaar van Zjoekow op de theorieën van Marcuse, wilde Zjoekow eerst praten over "pan-Europa". Nader gepreciseerd: over Europa als geografische eenheid van de Atlantische Oceaan tot de Oeral en over de vraag wat de economische mogelijkheden van dit Europa zouden zijn.

Als de Europeanen met elkaar willen samenwerken, zo stelde

Zjoekow, kunnen ze van Europa de grootste macht ter wereld maken. De binnenlandse problemen van de verschillende Europese staten interesserden hem daarbij niet. "Ik neem", verklaarde Zjoekow vlotweg, "de landen zoals zij zijn: er bestaat een Portugal met Salazar, een Europees land genaamd de Sowjet-Unie, Albanië. Ze hebben alle gemeenschappelijke belangen. Ze kunnen alle samenwerken. Maar als we een unificatie van alle landen willen, waarin de naties opgaan, slaagt men nooit. (....). Goed, ik ben communist. Ik heb sympathie voor Maldeck-Rochet, maar dat is mijn persoonlijke zaak. Ik stuur geen wapens naar hem toe om hem in staat te stellen het Elysée binnen te trekken."

"Is men in de USSR bang voor China?", vroeg de interviewer. Zjoekow: "Nee, nooit, waarom? De toestand in China is momenteel helaas erg moeilijk. Ik wil daarop hier niet ingaan, dat is een zaak van de socialistische wereld. China maakt een moeilijke periode door, maar China kan nooit een gevaar worden; niet voor de wereld en niet voor de USSR, die altijd zijn bondgenoot blijven zal. In een interview met Edgar Snow heeft Mao Tse-toeng gezegd, dat China nooit oorlog zal voeren buiten zijn grenzen. (....) De buitenlandse politiek van China is de meest vredelievende ter wereld."

Over de acties van studenten in Frankrijk en Duitsland was Zjoekow in het interview met de "Haagse Post" slechts kort. Voor "mensen als Dutschke en zijn vrienden" sprak hij zijn waardering uit, - voor Cohn-Bendit en de zijnen had hij daarentegen geen goed woord over. "De Russische jeugd", aldus ZJOEKOW, "ziet heel goed het verschil tussen de waarheid en de versierde leugen van mensen als Cohn-Bendit. Men moet weten waar de grens ligt tussen het einde van de constructieve strijd en het begin van het onverantwoordelijk avontuur".

(In de "Prawda" van 30 mei was Zjoekow veel breedvoeriger geweest. Zie hoofdstuk II).

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPERINGS

Het conflict in de PSP

De groeiende controverse binnen de PSP tussen de strijdbare marxisten en radicale jongeren aan een kant en de idële pacifisten aan de andere kant, werd weer eens duidelijk geïllustreerd door een artikel dat onlangs werd gepubliceerd in het PSP-orgaan "Radikaal". Dat er geschillen bestonden was reeds geruime tijd bekend. Ook tijdens het in december vorig jaar gehouden ééndaags politiek-congres van de partij bleek dat uit de discussies, terwijl in de stellingen, die tijdens dit congres werden aangenomen, de groeiende invloed van de oppositie tot uiting kwam. Stelling nummer 1 - tevens uitgangspunt van de 19 volgende - toont bijv. duidelijk de socialistische inbreng:

"De PSP handhaaft volledig de samenvatting van de belangrijkste beginselen van de pacifistisch-socialistische partij, zoals vastgesteld door de algemene vergadering van de partij in 1962. De PSP stelt daarbij vast dat de snelle veranderingen op politiek, sociaal en economisch terrein, welke het westeuropese kapitalisme in zijn huidige fase kenmerken, de formulering van een program van structuurherformingen, gericht op een radicale, socialistische omvorming van de maatschappij hoogst urgent maken en dat zij het tot haar voornaamste taken rekent op zo kort mogelijke termijn dit ten uitvoer te brengen. Zo dit mogelijk is, stelt zij er prijs op dit tezamen met andere socialistische groeperingen en personen te doen".

Werd deze stelling wél aanvaard, voorstellen van de afdeling Amsterdam - waar het socialistische en radicale element in de PSP zich met name manifesteert - ,met betrekking tot de onderwerpen "economische democratie" en "geweld in de samenleving", druisten zozeer tegen de opvattingen van de pacifisten in, dat deze op dringend advies van het hoofdbestuur werden verworpen.

Het eerdergenoemde artikel in "Radikaal" behelst een verslag van het politiek secretariaat, bestaande uit het driemanschap P. Smulders (voormalig CPN-lid), P. Verdooren en W. Boerboom, en was oorspronkelijk bedoeld als verslag voor de op 15 en 16 juni j.l. gehouden Algemene Ledenvergadering. Aangezien het verslag een aanval inhield op het huidige beleid van het partijbestuur, ging dit er niet

mee accoord, dat het in behandeling genomen werd. De auteurs waren echter van mening, dat ieder partij-lid het recht had kennis te nemen van de lijn welke het partij-secretariaat voor de partij wenst en verzocht dan ook om publicatie in het partijblad.

Naar verluidt zou het partijbestuur eerst na enige pressie van de zijde van Smulders c.s., waarbij door laatstgenoemden o.m. werd gedreigd met het toezenden van het verslag - buiten het PB om - aan alle afdelingen, tot publicatie in "Radikaal" hebben besloten. Daarbij zal ook de mogelijkheid om op deze wijze in ieder geval het verslag van een kort commentaar vergezeld te kunnen doen gaan, wel het nodige gewicht in de schaal hebben gelegd.

In dit commentaar zegt partij-voorzitter Wiebenga, een van de grootste tegenstanders van omvorming van de PSP tot een marxistische partij, ondermeer, dat het artikel niet een door het PB als zodanig ingenomen standpunt weergeeft en dat het geheel voor rekening van de schrijvers persoonlijk is.

Dat een groot deel van het partijbestuur zich van dit artikel distancieert is wel te begrijpen, want, zo menen Smulders c.s., de door de PSP gevoerde vredespolitiek is wel goed, maar de massa van de kiezers wordt er toch niet mee bereikt. De kiezers moet juist duidelijk gemaakt worden dat de problemen van oorlog en vrede "een uitvloeisel zijn van het kapitalistische systeem en dat ieder stukje strijd tegen dit systeem hier en nu, ook in de "kleine" wereld van de kiezer, een onderdeel is van de strijd die over de gehele wereld in allerlei vormen tegen dit systeem gevoerd wordt voor een menselijke samenleving". De werkelijke strijd zal dan ook - aldus Smulders c.s. - "noodzakelijk steeds meer het karakter gaan krijgen van een directe confrontatie van de tegengestelde maatschappelijke krachten, buiten de vertegenwoordigende lichamen om". Een pleidooi dus voor meer buitenparlementaire actie.

De opstellers van het rapport menen nu dat de PSP moet trachten een duidelijk geheel van opvattingen te propageren, waarin alle "linkse" groeperingen hun eigen specifieke problematiek herkennen. Daartoe zou de PSP het initiatief moeten nemen en de discussie met alle linkse krachten in ons land op gang moeten brengen. Deze discussie zou dan moeten uitmonden in het volgende jaar te houden politiek-congres van de PSP. Ook niet-leden zouden aan de discussie en

aan het congres moeten kunnen deelnemen en zouden hetzelfde recht van spreken moeten hebben. Het resultaat zou dan kunnen zijn, aldus de opstellers van dit stuk, dat er een program wordt geformuleerd, "dat voor de socialistische krachten in ons land het uitgangspunt zou kunnen zijn voor de noodzakelijke éénwording en het begin voor een duidelijk alternatief, dat inspirerend en organiserend zou kunnen werken op alle vormen van beweging die er momenteel in ons land plaatsvinden tegen de huidige gang van zaken en op die beweging die er noodzakelijk zou moeten komen". Het gevaar voor het partijbestuur schuilt in het "mee laten doen" van niet-partijleden. Op deze wijze zouden immers vogels van diverse pluimage - waarbij gedacht moet worden aan dissidente-communisten, trotskisten en radikale jongeren - binnengehaald worden, waarbij het niet ondenkbaar is, dat door hun steun de radikalen en marxisten zich meester weten te maken van de partij of daarop in ieder geval meer dan tot nog toe het geval is, hun stempel zouden kunnen gaan drukken.

Wie na het vorenstaande verwacht mocht hebben, dat het op de Algemene Vergadering van de PSP, welke op 15 en 16 juni j.l. werd gehouden, heet is toegegaan, komt wel zeer bedrogen uit. De controverse in de partij heeft (nog) niet tot een uitbarsting geleid. Wel had de afdeling Amsterdam een vérgaande motie over vernieuwing van de partij in sterk marxistische richting willen indienen, maar het partijbestuur sneed haar de pas af met het voorstel een studie-commissie in het leven te roepen, die een analyse zal maken van de sociaal-economische en politieke situatie in Nederland en van de taak die het, in dit raam, voor de PSP ziet. De algemene vergadering kon hiermee accoord gaan en droeg het partijbestuur op, de analyse vóór 1 oktober a.s. te publiceren, zodat zij tevens als discussiebasis kan dienen voor de linkse krachten in Nederland. Na discussie in de afdelingen zal deze analyse de achtergrond voor het politiek-congres van de PSP in 1969 moeten vormen.

Wel ligt het in de bedoeling in het voorjaar van 1969 een open-congres te houden, waarbij iedereen zal worden uitgenodigd, die in de voorgaande maanden heeft meegediscussieerd. Dit moet mede worden gezien als een tegemoetkoming aan de wensen van het politiek-secretariaat, dat echter het oog had op deelname en hetzelfde recht van

spreken tijdens het politiek-congres.

In zijn openingsrede heeft voorzitter Wiebenga nogeens duidelijk uitgesproken dat de PSP onverkort zal vasthouden aan haar pacifistisch-socialistische grondslagen en "dat indien zich mensen zouden hebben aangesloten bij de PSP zonder ons pacifisme te erkennen en te aanvaarden als een wezenlijk aspect en een onmisbaar gedeelte van onze standpunten, die mensen dan dienen te beseffen dat zij lid zijn geworden van de voor hen verkeerde partij".

In een resolutie welke tijdens deze vergadering werd aangenomen, werd de poging van de studenten om - in haar verzet tegen de geestelijke en materiële onderdrukking - te trachten een brug te slaan tussen jonge intellectuelen en arbeiders toegejuicht. Vastgesteld werd dat nergens in West-Europa één van de zich socialistisch noemende partijen in staat is geweest om leiding te geven aan deze bewegingen en het werd de taak van de PSP geacht om genoemde strijd in Nederland te propageren en richting te geven.

Met dit zonder incidenten verlopen congres is de rust in de partij - naar buiten althans - voorlopig hersteld. Verwacht mag worden dat dit slechts van korte duur zal zijn en dat de immer actieve oppositie spoedig nieuwe activiteiten zal gaan ontplooiën, teneinde haar invloed in de PSP te vergroten of indien mogelijk de leiding over te nemen.

Pogingen tot agitatie rond de NAVO-taptoe

Evenals in voorgaande jaren gaven de Arnhemmers er blijk van een betrekkelijk koel volkje te zijn, dat zich niet gemakkelijk laat beïnvloeden door straatacties. Zij toonden namelijk nauwelijks enige belangstelling voor de manifestaties, die georganiseerd waren op een aantal zaterdagen voorafgaande aan de, in Arnhem van 21 tot 29 juni gehouden NAVO-taptoe en die de aandacht moesten vestigen op de gevaren en de onwerkelijkheid die opgesloten liggen in het denken in militaire blokken en op de valse "romantiek" van een militaire taptoe. Soortgelijke demonstraties in de week van de uitvoeringen vermochten evenmin noemenswaardige reacties bij het publiek los te maken.

De bedoelde activiteiten werden ontplooid door de afdeling rnhem van de PSP en de groep "Kerk en Vrede"; het plan was om op waardige wijze ("discipline-code") en bij herhaling zoveel mogelijk de aandacht te trekken voor twee stellingen:

"Taptoe-romantiek verdoezelt oorlogstragiek" en
"Denken in blokken breekt de wereld in brokken".

De initiatiefnemers bedienden zich daartoe van folders, manifesten, sandwichborden, oorlogsfoto's, geluidsinstallaties, sprekers (o.a. Bram v.d. Lek), marsmuziek etc.. Bij een eerste optreden, 1 juni op de St. Jansplaats, bleek dit niet geringe arsenaal al ineffectief. Ook tijdens de verdere voorstellingen moesten de organisatoren zich tevreden stellen met de rol van roependen in de woestijn.

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
* 4 juli 1968	Studiedag.	Brussel	Int. Verbond v. Dem. Juristen (IVDJ).
7-13 juli 1968	Conf. over de plaats v.d. vrouw in het econ., soc., cult. en pol. leven.	Santiago	Intern. Dem. Vrouwen Fed. (IVDF).
* 6-10 juli 1968	Wereldconf. v. Juristen.	Parijs	IVDJ.
15-21 juli 1968	Seminar over de Verdediging van de rechten van de vrouw.	Mexico City	Int. Democ. Vrouwen Fed. (IDVF).
28 juli-1 aug. 1968	Congres Lat.-Am. Journalisten.	Havana	Intern. Org. v. Journalisten (IOJ).
28 juli-6 aug. 1968	9e Wereldjeugdfestival.	Sofia	Wereldfed. v. Dem. Jeugd (WFDJ) en Intern. Unie van Studenten (IUS).
* 12-20 aug. 1968	Seminar over strategie en organisatie in het komend academisch jaar.	Leuven	Verm. Studenten-vakbew. Leuven.
* Aug. 1968	Studentenkaderweken.	Leuven Berlijn Turijn en ws. Parijs	...?..
medio aug.	Wereldcongres synd. stud. org. in Westeuropa.	Turijn	Synd. studenten-organisaties.
zomer 1968	Bijeenkomst van jeugd uit NAVO- en Warschaupact-landen.	Helsinki	Wereldfed. v. Dem. Jeugd (WFDJ).
1e week van sept. 1968	Internationaal congres.	Carrara (Italië)	Anarchisten.
± half sept. 1968	Internat. Colloquiem van Europese en Amerikaanse Juristen.	l'Abbaye de Royaumont	Int. Verb. v. Dem. Juristen (IVDJ).
* sept. 1968	3e Voorbereidingsconf. v. Alg. Conf. CP-en	Boedapest	CP-en
sept. 1968	Algemene Vergadering WFWW.	Helsinki	Wereldfed. v. Wetenschappelijke Werkers (WFWW).
18-21 sept. 1968	5e Medische Congres FIR.	Warschau	Internat. Fed. van Verzetsstrijders (FIR).

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
4e kwartaal 1968	Internat. Seminarium over het onderwerp: "De uitbuiting van de Afro-Aziatische landen door het kapi- taal".	New Dehli	WFDJ.
22-27 sept. 1968	3e Int.meeting BITEJ.	Praag	Bureau voor In- ternationaal Tou- risme en Jeugd. (IFDJ).
25-29 sept. 1968	9e Algemene Conferentie.	Saint Cer- gue (Zwit- serland)	Wereldfed. Weten- schapp. Werkers (WFWW).
2-5 okt. 1968	18e Zitting Alg. Raad WVV.	Rostock (DDR)	Wereldvakver- bond (WVV).
najaar 1968	Invalidentocht.	..?..	LOIT.
24-28 nov.	VIe Wereldcongres over "De rol van de vrouw in de wereld van van- daag".	Helsinki	Intern. Democ. Vrouwen Fed. (IVDF).
nov.-dec. 1968	Int. Conf. van CP-en.	Moskou	Communistische Partijen.
eind 1968	Symposium Eur. Veilig- heid.	Praag	Czech. Comm. of the Defender of Peace (CCDP).
herfst of dec. 1968	Conf. over Eur. Veiligheid.	..?..	Wereldvrede raad (WVR).
dec. 1968	Intern. studentencongres (analoog aan Vietnam- manifestatie in W.-Ber- lijn in feb. 1968	..?..	Europese syndica- listische studen- ten organisaties.

* nieuw, c.q. aangevuld.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot ± 30 juni 1968

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
21-3 '68 5-4 '68	MORRIEN, J.	4-5 '28	Lid redactie "De Waarheid" Tsjecho-Slowakije, als cor- respondent.
23-3 '68 1-4 '68	CORNELISSEN, I.	3-5 '35	Trotskist. Praag, voor jour- nalistieke informatie.
31-3 '68	EMDE BOAS- STARKENSTEIN, M. v.	17-10 '17	Tolk, Berlijn, doel onbekend.
7-4 '68 15-4 '68	KLINKENBERG, W. G.	7-12 '23	Ex-journalist "De Waarheid". Verbleef met familie in O.- Berlijn.
8-4 '68 11-4 '68	HULST, W.	9-12 '16	Voorz. NU, dir. VERNU. Boedapest, Sofia en Boekarest, voor be- spreking reizen.
9-4 '68	DANKAART, K. NAK, P.	7-11 '12 28-12 '06	Vertegenwoordigers van Nat. Comité Vietnam. DDR, voor be- spreking Nrd. Vietnamees consu- laat over het oprichten van een Vietnam-tentoonstelling in Nederland.
9-6 '68 23-6 '68	GROOT, P. de + echtgenote	19-7 '99	ere-lid van partijbestuur CPN. Vacantie Italië.
16-4 '68 ± 26-4 '68	BOO B. J. de	20-12 '34	Lid redactie "De Waarheid". Roemenië, als correspondent.
29-4 '68	HULST, W.	9-12 '16	Voorz. NU en dir. VERNU. O.-Berlijn, voor bespreking reizen.
± 15-5 '68 eind mei '68	ROELOFS, A. MORRIEN, J.	13-8 '31	Beiden lid redactie "De Waar- heid". Parijs, voor informa- tie over gebeurtenissen in Frankrijk.
2-6 '68	PLEKKER, M.	3-10 '24	Trotskist. Boedapest, reisdoel onbekend.
5-6 '68 10-6 '68	HULST, W.	9-12 '16	Voorzitter NU en dir. VERNU. Moskou, via Leningrad, voor bespreking reizen.
12-6 '68	WALDA, D.	7-4 '40	werkzaam bij NU, Leningrad en Moskou, als reisleader.